

NORSKE LANDSKAPSARKITEKTERS FORENING

MEDLEM AV INTERNATIONAL FEDERATION OF LANDSCAPE ARCHITECTS
MEDLEM AV EUROPEAN FOUNDATION FOR LANDSCAPE ARCHITECTURE

IFLA
EFLA

Kongens gate 4
0153 OSLO
Tlf 22 42 58 50
Fax 22 42 53 25
nla@mnla.no

Det kongelige Miljøverndepartement
Postboks 8013 Dep

0030 Oslo

28.06.2002

Vedr. NOU 2002:1 Fortid former fremtid – Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk. Uttalelse fra Norske Landskapsarkitekters forening - NLA

Norske Landskapsarkitekters forening takker for oversendelsen av NOU 2002:1 til høring. Utredningen innebærer en generell styrking av kulturminnevernet, som vi anser å være svært positivt.

Kulturminnevernet i Norge har frem til nå hatt en sterk fokusering på verneverdige bygg og enkeltgjenstander som hovedelementer. Med hensyn til bygg er det etter hvert blitt en fjern tanke å flytte verneverdige bygg fra sitt opprinnelsessted, men i stedet verne det på sin opprinnelige plass og i sitt opprinnelige miljø. NLA ser svært positivt på at ideen med å legge vekt på helhetlige kulturmiljøer og landskap videreføres og utvikles. Utredningen viser likevel at det er langt igjen før landskapsverdier og -elementer i våre skapte omgivelser anses som selvfølgelig å integrere i vernetankegangen.

NLA vil hevde at de kulturhistoriske verdiene innen hagekunst og landskapsarkitektur i seg selv har krav på beskyttelse. Det kan dreie seg om profesjonelt skapte anlegg, eller tradisjonelle uttrykk for 'folkekunsten'. I forvaltningen legges det fortsatt lite vekt på kvaliteter og verdier knyttet til landskapet. Et eksempel på dette kan være konsekvensutredninger, der det generelt fokuseres lite på kulturlandskapsverdier. De rette spørsmålene stilles ikke, og tilnærmingen til problemstillingene bærer svært ofte preg av mangel på kompetanse.

Eldre fredninger ga liten eller ingen hjemmel for vern av landskap og omgivelser. Dagens kulturminnelov derimot har hjemmel for vern av kulturmiljøer. Fordi prosessene omkring slike fredninger har vært svært omfattende, benyttes hjemmelen sjelden. NLA hadde gjerne sett at utredningen i større grad hadde behandlet dette spørsmålet og pekt på mulige løsninger.

NLA vil også fokusere på temaet sammenhengen natur - kultur. Dette gjelder ikke minst i forbindelse med bevaring av samiske kulturminner.

Nedenfor følger eksempler og kommentarer knyttet til de problemstillingene vi ønsker å vektlegge, vedrørende landskap som en vesentlig del av kulturmiljøet:

Kap 5 Eiere og rettighetshavere

I dette kapittelet omtales kirker og kirkeinventar: *Utvalgets flertall mener det er viktig å sikre en tilstrekkelig finansiering til å vedlikeholde og sette i stand kirker og kirkeinventar (s 70).* Det oppsummeres med: *Statens andel til vedlikehold og istandsetting av verdifulle kirker må dekkes over offentlige budsjetter (s 72).*

Dette gir positive signaler for kirkene med inventar. NLA ønsker å påpeke at også gravlunder med gravutstyr, murer, vegetasjon og kirkebakken utenfor kan være viktige elementer i kulturmiljøet rundt kirke og kirkegård. Også prestegården kan inngå i denne helheten, med sitt tun, hage og dyrkingslandskap. NLA savner omtale av dette som kulturminner.

Det må legges til rette for den kompetanse som finnes i den enkelte statsetat og hos den offentlige kulturminneforvaltning blir utnyttet til beste for bygningsmassen (s 71). NLA ønsker å påpeke behovet for forvaltning og kompetanse med hensyn til landskap som kulturmiljø, med eller uten bygninger. Eksempler er parker, hager og kulturlandskap.

Kap 6 Frivillig arbeid

Vi går ut fra at listen over landsomfattende organisasjoner i noen grad tilsvarende høringsinstansene. Vi savner der Europa Nostra – Norge, Den norske Unesco-kommisjonen og Landslaget for kirkegårdskultur. Vi ber om at utredningen oversendes disse til uttalelse.

Kap 8 Juridiske virkemidler

Det legges opp til at Plan og bygningsloven i større grad skal legge vekt på kulturhistoriske og arkitektoniske forhold i vernesaker. NLA anser dette som svært positivt.

I denne sammenheng er det like fullt naturlig å etterspørre kommunenes fagkompetanse, det være seg innen arkitektur, landskapsarkitektur eller naturforvaltning. Vi vil hevde at det her ligger store utfordringer med hensyn til kompetanse, økonomi og lovverk.

Kap 9 Styrking av de økonomiske virkemidlene

Det gis fritak for merverdiavgift ved bruk av materialer og håndverktjenester på fredede og bevaringsregulerte boliger, fritidseiendommer og bygninger som ikke er i bruk (s 105). Også her mangler uteløpene, hagen og parken, med eller uten boligen eller bygningen. Ovenstående gjelder også ved prosentvis ligning.

Kap 11 Kunnskap, forskning og kunnskapsspredning

Kompetanse fra Norges Landbrukshøgskole (NLH) er kun omtalt ved arealplaner (s 121). NLA vil her tilføye at naturforvaltere, hortonomer, arborister og landskapsarkitekter utdannet ved NLH kan inneha profesjonsutdanning rettet direkte mot offentlig forvaltning. Utredningen er på dette punktet ikke oppdatert i forhold til dagens utdanningstilbud. Ved opplistingen av de fire universitetene i Norge som skal koordinere videreutdanningstilbudet (s 120), savner vi i sterk grad kompetansen ved NLH.

Kulturhistoriske hensyn inkluderes i en godkjenningsordning for foretak i byggebransjen for arbeid med kulturhistoriske bygninger, knyttet til byggemelding og PBL. Det utarbeides et oppdatert register over disse databasene (s 126). NLA vil igjen påpeke landskapsverdier i kulturmiljø som kriterium i byggeprosesser.

Ovenstående kommentarer er eksempler på NLAs hovedanliggende. Landskapsarkitektur i vid forstand - med kulturlandskap, park, hage, gate, byrom og øvrige uteanlegg er ikke vektlagt tilfredsstillende. Vi ser gjerne en ny gjennomgang av NOU 2002:1 for å ta hensyn til dette fagfeltet.

På bakgrunn av ovenstående er NLA enda mer skeptisk til at ansvaret for kulturminneforvaltningen føres over til kommunene, hvor vi tror kompetansen på og forståelsen for dette fagfeltet er enda svakere.

Det er fortsatt slik at i kommuneplanen vurderes grønne arealer i stor grad som potensielle utbyggingsarealer, uten at tidligere bruk og verdier blir vurdert. Videre er vegetasjon levende byggemateriale, som krever skjøtsel basert på en langsiktig forvaltningsplan. Vegetasjon forfaller og forsvinner raskere enn tekniske konstruksjoner og faste kulturminner. En styrking av kompetanse både for plan og forvaltning i kommunene er derfor påkrevd.

Vi viser også til NLAs henvendelse av 20.03.02. til Miljøvernministeren vedrørende en Nasjonal verneplan for parker, hager og grøntanlegg.

Med vennlig hilsen
Norske landskapsarkitekters forening

for *Marit Hovi*
Willy Thomassen
Leder

Tore Edvard Bergaust
landskapsarkitekt MNLA
Sign.

Ingunn Hellerdal
landskapsarkitekt MNLA
Sign.